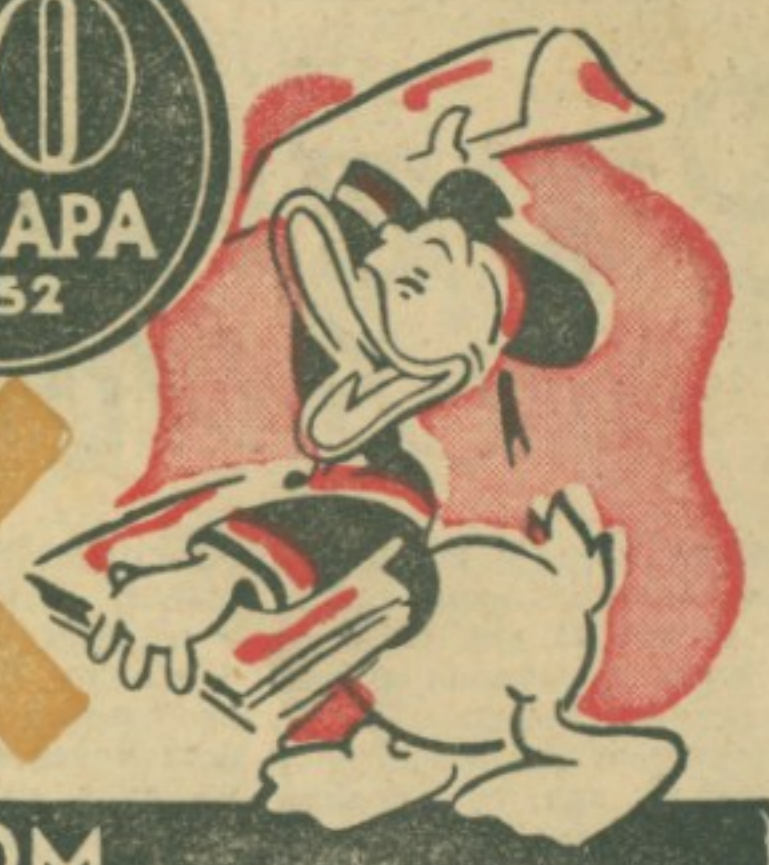

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 83 — Субота, 1 август 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

Завера

Мики је запрестио „своје“ министре првом судском пресудом

Али како сте могли да му опростите порезу? Медиока ће потпуно осиромашити

Пореза је нужна да, али...

Не и порез за забављање... Ви то, изгледа, не разумете!

Поднесите али, ми извештај, хоћу да знам шта се све уземло ради у моје име!

Али, величанство, ви се не разумете...

Не брините, је-је-је! Ви ништа. Поднесите ми извештај! Све пореске књиге овамо! Јесте ли разумели?

Хм!... Ко ће у овоме да се разазна? Стварно, не разумем ништа!

Не разумем ништа... али сигурно да нешто није у реду, чим је уземло лоше!

3а то време војвода Бледиока примио је посету једног свог шпијуна

Војводо! Краљ је почео да ради! То је нечувено!

Шта кажеш?

Јуче је једног сељака ослободио „забавне“ порезе... а данас прегледао је пореске књиге!

Где је кога томе научио?

То значи да више не смемо ду рубити време! Морамо што пре да изазовемо побуну!

Мики је најзад дошао до закључка да није Михајло једини кривац

Видим шта је... овде се, брате, краде и развлачи на све стране! Али стању ја њима за брат!

У палати војводе Бледиоке

Иди и буни народ! Реци да је Михајло за све крив, и да бих ја био бољи краљ!

А ти се постарай да нас још неко у томе поморне!

Морамо да смакнемо Михајла пре него што постане популаран!

У идућем броју:
ПРВА РЕФОРМА

Illustration of two pig characters playing musical instruments.

Illustration of a bridge over a river.

Illustration of a dog character talking to a pig character.

СТЕНЛИ *Миражи* Миленистична

(5)

У логору који је подигао у близини села Мањари експедиција је остала два дана, да би се људи опоравили и прибавили свежу храну. Ту се Стенли уверио да Арапи нису претеривали кад су тврдили да ће на јужном путу наићи на многе тешкоће. Пре свега, читава област била је у ратном стању и старешине села нису дозвољавале да се караван улогори у самим насељима, нити да у њима купује храну. Требало је уложити доста „дипломатске вештине“, како каже Стенли, и дати много скупоцених тканина па да султан из Мањаре пристане да им прода нешто мало животних намирница.

Почетком октобра караван је прешао реку Гомбу и ускоро зашао „у пространо и дивно подручје правих паркова, који су по свом пространству и величанствености, травњацима који личе на зелене њиве и сеновитим дрвњем, нешто најлепше што се може видети у Африци“. Читава област била је препуна дивљачи, а како су људи ретко залазили у те крајеве животиње их се нису бојале, све док нису запуцале прве пушке.

„Идући обалом Гомбе и уживајући при погледу на ту дугу и широку водену површину какву већ одавно нисам видео, одједном сам угледао призор који је у мени изазвао дубоку радост: пет, шест, седам... десет асбри било је преда мном на удаљености од неких стотинак метара. Животиње су, шибавући реповима своја лепа пругаста тела, угризале једна другу. Призор је био тако леп и романтичан да никад као у том тренутку нисам јасније осетио да се налазим у Централној Африци“.

Путовање од долине реке Гомбе до насеља Мрери које се налазило на ивици једне

простране ненастањене пустиње, било је, у поређењу с ранијим етапама пута, лако и угодно. Дивљачи је било у изобилју, а на воду, чију вредност човек може да оцени само онда кад се без ње нађе у сувој пустињи, караван је наилазио готово на сваком ноћишту. Поред тога, путни-

застане или се врати по њега, а затим опет журно одлазе, као да тиме желе да покаже како она уме брзо да стигне до слатког блага“. Стенли се више пута уверио да идући за медарицом човек може лако да нађе стабла пуна меда. Због лепоте и богатства предела кроз које су прола-

ци су се често гостили мбембуама — шумским бресквама — и црвеним и белим медом дивљих пчела. Како да дође до меда, Стенли је научио од Вакононга, који су га скупљали у шумама области Укононге. У тим шумама има веома много птица које својим оштрим и брзим цвркутом указују на стабла у чијим се шупљинама налази мед. Те птице урођеници називају медарицама.

„Чим медарица примети човека у шуми, она почиње некако живахо и узбуђено да цвркује и да лети с гране на грану, с дрвета на дрво, без престанка понављајући своје цвркутаве позиве... Ако човек не иде за њом довољно брзо, она га дозива све глас-

но, људи су лако заборављали ситне незгоде на путу па чак и сукобе са султанима и страх од „руга-руге“. Мирам боових ратника који су претрпели караване да би се домогли тканина и стаклених фиџува.

Кад је Стенлијев караван напустио Мреру, носачи и стражари говорили су да „већ осећају мирис рибе из Танганике“. Путовање се ближило крају. Рат, задржавање у арабљанском насељу и страх од Мирамбоа, све је било заборављено.

„Смејали смо се радосно док смо се у реду, један иза другог као Индијанци, пробијали кроз младу дунгу... Ох, тога јутра били смо храбри и орни“.

У једној шумици Стенли је

нашао на многобројне купе растресите земље. То је била мравља насеобина.

„Те сибунне животиње у меју да изграде сјајан систем хелија. То су прави лавиринти: хелије, собе, ходници. Ове творевине су доказ да су мрави веома даровити инжењери и способни архитекти, кадри да изграде читав град, тако промућурно смишљен да може да им пружи угодно и сигурност“.

Иако је већ сутрадан караван запао у мочварне пределе око реке Рунгве, добро расположење није напустило људе. Иза тих мочвара пружала се област племена Вазавира, за које су Стенлију причали да је необично дивље и ратоборно. Али, њихова села била су пушта, без иједне живе душе, мада се по свему могло закључити да је до недавно у њима бујао живот. Вазавири су, очигледно, побегли испред неког зачег непријатеља, који их је изненада напао. Изгледало је да ће преостали део пута протекти мирно и без већих незгода.

На изворишту реке Мтокве караван је подигао логор поред саме дунге, коју су ранији путници кроз Африку назвали „царством леопарда и лавова“. Стенли је очеки-

вао да ће у том крају моћи испроба своје ловачке способности и да ће одатле понети бар један ловачки трофеј. Али, његова очекивања нису се испунила.

„Те ноћи, око једанаест часова, у непосредној близини логора чула се рика једног лава. Ускоро му се придружили други, а затим и трећи. За мене је то било нешто потпуно ново и због тога нисам могао да спавам. Изнашао сам, провирно кроз отвор на оград и запуцао из своје вичестерке у коју сам имао пуно поверење. Нажалост, од мојих патрона било је мало користи. Њихово дејство на лавове било је такво као да оне нису биле напуњене барутом, већ струготином. Љут на те бедне, и у овом случају неупотребљиве, метке, оставио сам лавове на миру и вратио се у шатор. Њихова рика пратила ме је као успаванка“.

Кроз долину Имрере, пуно дрвећа мбембуа, чије су слатке и хранљиве плодове носачи скупљали и њима утољавали глад и жеђ, затим кроз шуму на десној обали широког потока Ругуфа, где су их својим крештањем дочекали „брадати мајмуни с главама као у лавова“, караван је стигао у најлепши, иако нај-

кршевитији, крај који је Стенли видео у Африци.

Пут кроз ненастањене, кршевите пределе постајао је све тежи. Залихе хране биле су већ утрошене, а дивљи плодови, мада се њима глад могла привремено заварати, нису били у стању да је утоле. Због тога су чланови експедиције радосним поклицима поздравили златна кукурузна поља на која су наишли у једној долини. Јер, то је био знак да се негде у близини налази насеље, где ће моћи да набаве храну. И заиста, на врху једног брега било је село Велед Нзогера, „Нзогери син“, названо тако јер је њиме управљао син Нзогере, поглавице великог племена Увинзи.

Млади поглавица не само што им је продао доста хране, већ је обећао Стенлију да ће му дати водича који ће га краћим, северним путем одвести до Уинзија. Али, баш у земљи „предусретљивог“ поглавице Стенли је морао да се бори не само са похлепом његових рођака, старешина већих и мањих насеља, већ и са многим другим тешкоћама. Усто, на путу за реку Малагарази, караван је нашао на велике мочваре.

(Наставиће се)

Рђа био ако ти се уклони!

Било је то пре боја на Иванковцу, 1805 године. Хафис-паша нишки добио је наређење из Цариграда да с великом војском пође на Београдски пашалук и угуши устанак. Жељан славе, Хафис одмах крене, унапред увећен у победу.

Срби, којима се на челу налазио Миленко Стојковић, подигоше јаке опкоде на Иванковцу. Иако их није било много, мирно очекиваху царску војску.

Кад се приближио иванковачком шанцу, Хафис посла гласника Миленку Стојковићу.

— Склони се или поклони,

— Па нећ добити царски берат — поручио му је паша. — Берат ми не треба; овако

сам већ бератлија! — одговорио је Миленко.

Хафис тада затражи кратко да му се Срби склоне с пута. А Миленко ће на то:

— Нека иде на Јагодину, куда су и до сада ишли царски веџири.

Хафис је плануо: —Знам ја где је Београд; нећу хајдука питати куда ћу ићи!

— Претњом ме не уплаши! — одговорио је Миленко мирно. — Удри свом сином; рђа био ако ти се уклони.

Хафис тада започе бој у коме изгуби и живот. Српска војска славила је велику победу.

ФАКАНЕР НЕВИДАЉИВА НАЈЕВАА

(7)

— Али, — рече Мона, гледајући усковитлану прашину у стакленој кугли, — ја не разумем...

— Ни ја, — одговори Стив замисљено. — Ипак, заклео бих се да је у питању нека киселина. Због тога је и начињена кугла од стакла, јер стакло киселина не нагриза. Али, откуд им толика киселина?

Стив је дуго и без речи посматрао чудни апарат. Изненада, он се занесе као да га је меко ударио. Господе! Како се тога нисам раније сетио. Катализатор!“ У ваздуху има довољно азота и кисеоника да се од тога добију неограничене количине азотне киселине. Ако се ваздух испуни том киселином, она разједа плућа, разара цемент, челик, камен. Ето због чега се Лондон претвара у гомилу рушевина, а милиони људи умиру.

— Шта, зар овај сиви прах? — прошапутала Мона. — Њега има тако мало!

— Па, и није га баш тако мало, — одговори Стив. — Хемиска реакција догађа се на површини сваке честице катализатора. Ако претпоставимо да

се један грам ове материје издели у честице чији је пречник милионити део сантиметра, површина свих тих честица износила би приближно око сто квадратних метара. Разумеш ли сад? Само од једног грама сто квадратних метара површине која производи азотну киселину. А тог праха овде има на тоне, а вероватно и у осталим Штенгеловим центрима у Лондону. То је паклена замисао, коју...

— Морам вам одати признање, млади пријатељу, — прозбори неко иза њих гласом пуним подругљивости.

Стив и Мона престрашено се окренуше. На другом крају просторије стајао је Штенгел, а у његовој десној руци светлуцао је велики револвер.

— Тако, — настави он уз пригушен смех. — Ви сте заиста промућурни кад сте тако лако могли да прокљувите суштину процеса. Мени је готово жао да учиним оно што морам. Ипак, један или два живота више или мање не значе много. — Штенгелове очи блистале су дивљом ватром и он лагано диже револвер.

Монино лице постало је пепељастосиво. Стајала је згрчена поред камина и њен уплашени поглед потражио је Стива. Приметила је да Стив држи обе руке иза леђа и да њима нешто окреће. У одаји је владала мукла тишина, коју је нарушавао једино непрекидни шум јаке пумпе за усисавање ваздуха. Штенгел је стајао поред велике стаклене кугле, у којој више није било сивог праха.

— Само један тренутак, докторе.

— Стив се трудио да савлада узбуђење и да говори мирно и без страха.

— Желео бих, пре него што умрем, да задовољим своју професионалну радозналост. Како изгледа цео ток овог процеса?

— Једноставно, младићу, сасвим једноставно. Енергија се добија од извесних сунчаних зракова на љубичастом делу спектра. Због тога се процес може догађати само преко дана. Површине честица упијају кисеоник и азот и сједињавају их у азот-диоксид, користећи за то сунчану енергију. Азот-диоксид се тада једини с влагом из ваздуха... лондонске магле су изванредна средина... и тако добијамо азотну киселину. Што се тиче катализатора, то је једно органско једињење, углавном магнезијум са тешким металним атомима на крају једног угљениковог ланца, и он је...

Изгледало је да Стив не слуша његово излагање. Његове очи као да су биле приковане за велику стаклену куглу. Мотор, који је и даље радио, подрхтавао је, као да му је рад нечим отежан. Мона, лица бледог као у воштане фигуре, једва је чула Штенгелов глас.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

У ИДУЋЕМ БРОЈУ ПОЧИЊЕ ДА
ДОНОСИ

научно-фантастични роман
Вернера ван Лорна

ТРАЖИ СЕ 7 НЕУСТРАШИВИХ
ТЕХНИЧАРА

у коме се износе доживљаји незапослених техничара који примају понуду непознатог човека да остатак живота проведу на неком месту које ће им он одредити, где ће имати удобан живот и све услове за рад. Кад су пошл на пут, сазнају да их то привлачно запосеље очекује на планети Јупитеру!

3) Сличан процес био би начин на који хлорофил из биљака користи сунчану енергију за стварање хемиских промена. Тај процес познат је у науци као фотосинтеза. Штенгелов сиви прах био би такав један органски катализатор, који искоришћавала сунчану енергију за сједињавање кисеоника и азота у азот-диоксид, који се са своје стране једини с влагом из ваздуха и ствара азотну киселину. На тај начин, свака честица праха претвара се у минијатурну фабрику киселине која производи неколико хиљада пута више киселине него што је сама тешка.

— Крај —

Физичар Без лабораторије

Проналазак атомске бомбе није само из основа изменено савремена схватања о рату, већ је означио почетак нове ере у развоју човечанства, кад се атомска енергија буде користила само за добро људи, а не и за разарање онога што су они створили.

Чудна игра случаја! Човек чији су радови омогућили да се дође до проналаска најстрашнијег досад познатог ратног средства — целог свог века био је огорчен противник рата. И још нешто. Док су хиљаде научника кроз огледе у лабораторијама с муком освајале стопу по стопу земљишта које је водило до циља, овај велики физичар имао је као лабораторију само свој мозак. Али он је био у стању да види даље од осталих и да својим мисаоним закључцима води друге у практичном раду.

Тај физичар без лабораторије — то је Алберт Ајнштајн.

Ајнштајн је рођен у Улму 1879 године. Његово детињство и дечаштво нису обећавали великог научника. Он није био оно што се обично назива „чудом од детета“. Напротив, родитељи су били забринути због његовог спорог духовног развоја. Дуго није могао да проговори, а у школи је био осредњи ђак. Тих и бојажљив, он је избегавао друштво, и ретко је кад учествовао у дејим играма. Његова страст у то доба била је компоновање кратких песама на клавиру, које би певушио док би ишао у школу. Љубав према музици задржаће кроз цео живот.

Кад му је било дванаест година, почео је за свој рачун да изучава математику и физику, док према осталим предметима није показивао нарочито интересовање. Желео је да настави студије на Политехничком институту у Цириху, у Швајцарској, али је одбијен на пријемном испиту. Међутим, био је упоран. Идуће године опет је полагао и тада су га примили.

После завршених студија, запослио се као наставник, али убрзо губи то место. Још два пута је добијао и губио службу и живео у оскудици. Био је врло млад кад се оженио Српкињом из Новог Сада.

Милицом Марић, која је такође студирала физику. С њом је имао двоје деце. Године 1902 добија место у Уреду за патенте у Берну.

Већ у то време он је себи ставио у задатак да пронађе везу између времена и простора, материје и енергије. Био је то тежак задатак, па је понекад губио наду у успех. Баш уочи дана кад ће доћи до тачних резултата, изјавио је, обесхрабрен, једном свом пријатељу: „Држићу руке од свега“.

Ајнштајн је био још сасвим непознат у научном свету кад је у једном часопису објавио своју „Специјалну теорију релативитета“. Укратко, она казује да, кад би се ослободила сва енергија коју садржи само 250 грама материје, добила би се снага равна експлозивној моћи седам милиона тона динамита!

Мада је ова теорија значила праву револуцију у до-тадањим научним схватањима, мали број физичара разумео је њен огроман значај. Настале су жучне дискусије, које су годинама трајале. Практично, њих је прекинула тек експлозија прве атомске бомбе.

Ајнштајн се није ограничио само на то да створи теориску основу за добијање атомске енергије, већ је дао потстрек и за практична испитивања. Чувено је његово писмо упућено претседнику Рузвелту 1940 године: „Недавна испитивања уверила су ме да у блиској будућности елементарни уранијум може да постане нов, важан извор енергије... који би могао послужити и за производњу бомби...“ Тако су почела атомска истраживања у Америци.

Данас Ајнштајн има 74 године. Његова разбарушена коса и бркови потпуно су бели, лице пуно бора, а очи изгледају уморне. Али он и даље ради, готово са истом енергијом као кад му је било педесет година. Свакога дана, тачно у 10.30, он навлачи свој при капут, узима шешир и пешнице прелази два и по километра до свог института. Ту он ради на својој новој теорији, која треба да повеже две велике силе васионе: гравитацију и електромагнетизам и да покаже односе који постоје међу свим познатим физичким појавама.

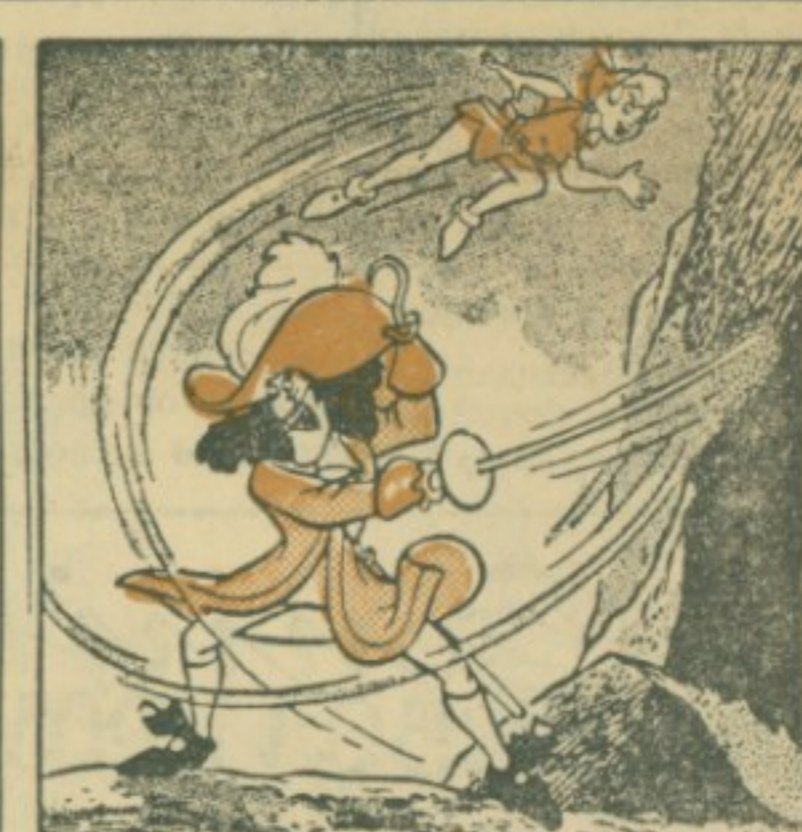
Седи у својој радној соби, он на коленима држи дебелу бележницу, у коју, ситним и веома читким рукописом, уноси своја запажања. Свака од његових теорија плод је дугих — како он каже — мисаоних експеримената, који понекад трају месецима и годинама. Сав његов прибор за те „огледе“ састоји се од оловке и хартије. Он притом често

WALT DISNEY'S Петар Пан

БУГАРСКИ
КАПЕТАН
КУКА
ЗАРОВИО
ЈЕ
ИНДИЈАНСКУ
ПРИНЦЕЗУ
ПРЕРИСКУ
РУЖУ ДА БИ
ОД ЊЕ САЗНАО
ГДЕ СЕ
НАЛАЗИ
ПЕТАР ПАН
ОН И НЕ
СЛУТИ ДА ЈЕ
ПЕТАР ПАН
У БЛИЗИНИ.

КАПЕТАН
КУКА
ПОЛЕТЕО
ЈЕ НА
МАЛИШАНА
СА
ИСУКАНИМ
МАЧЕМ.
АЛИ, ОКРЕТНИ
ПЕТАР ПАН
ВЕШТО
ЈЕ
ИЗБЕГАО
УДАРАЦ.

пође погрешним путем, али се никад не зауставља док не открије истину.

Ајнштајн је још од детињства задржао ону своју бојажљивост и остао је скроман научник који се ужасаваша јавних признања и аплауза. Кад му је недавно понуђено да постане претседник државе Израела, он је одговорио да се не осећа способним за то одговорну дужност, која захтева дубоко познавање људских односа. Боље је, сматрао је он, да и даље ради на ономе „у чему се понешто разуме“.

Велики научник свестан је да у његовом раду може бити и грешака, па зато никад не брани тврдоглаво своје

закључке. Он је пре три године објавио своју последњу велику теорију, у којој, низом једначина, покушава да повеже физичке законе који управљају снагама светлости и енергије, као и силом гравитације која у својој власти држи све предмете. Он сматра да је ова теорија врло убедљива, али још није потпуно сигуран да ли је она тачна. Зато намерава да остатак свога живота посвети њеном доказивању математичким путем. Могућност неуспеха нимало га не брине, јер захваљујући и грешкама човечанство иде напред, а „тајна остаје и даље нешто најлепше чиме се људски ум може бавити“.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Порекло ПОШТАСКИХ КУРИРА

Установа поштанских курира веома је стара. Они су постојали још у старом Египту, Сирији и Мезији. У блиској приочи о Јову помињу се на једном месту египатски курири. О њима говори и Диодор са Сицилије.

Поштанске курире имали су и стари Персијанци. Херодот вели да је персијски краљ Кир, пред одлазак у борбу против Скита, образовао нарочите станице за одмор курира и њихових коња, тако да је за све време рата био у вези са својом престоницом. Нека врста поштанског курира био је и онај Ксерксов гласник који је добио налог да однесе тужну вест о персијском поразу код Саламине. Изгледа да су Персијанци употребљавали и птице за преносење хитних порука, али не голубове, као што је то било уобичајено лоције, него ласте.

Стари Грци, Македонци и Римљани такође су имали на свим важнијим путевима своје сталне поштанске курире. За време галског рата, Јулије Цезар слао је у Рим вести помоћу курира који су један другом предавали поруку, слично данашњој штафети. Сваки од њих имао је свој део пута, који је морао да претрчи за најкраће могуће време.

И у нашој земљи постојали су поштански курири. То су били добро познати гатараци, који су на својим брзим коњима превађивали пут од Београда до Цариграда за 5-6 дана.

И ТУНЕЛИ СЕ ЧИСТЕ

Тунели кроз које пролазе возови чије се машине ложе угљем за врло кратко време добијају црне, прљаве зидове. Слој гара у тунелима може да буде веома дебео, и ако се једнога дана запали онда му је потребно, због недовољно ваздуха, много времена док сагори. За то време кретање возова кроз тунел мора бити прекинато. Да би се то избегло, предузимају се чишћења тунела, па је у ту сврху конструисана и нарочита машина с великим бројем згодних поређаних четка. Њоме се за један дан може да очисти тунел дугачак четири хиљаде метара.

ДНО ОКЕАНА ЈЕ ТОПЛО

Француски океанографи који су се недавно вратили са свог научног крстарења по Јужном Мору изнели су занимљиве податке о температури океанског дна. Оно, слично неком радијатору, пе-

престано зрачи топлоту. Сматра се да ово зрачење потиче од уранијума у земљиној кори, чије су количине нарочито знатне на великим дубинама испод мора. Топлота океанског дна објашњава и релативно отсуство геолошких слојева. Њихова дебљина на тим местима износи свега 180 метара, што одговара геолошком периоду од сто милиона година, док се рачуна да је Земља стара близу три милијарде година.

ФОТОГРАФСКА КАМЕРА ЗА ДУБИНСКА СНИМАЊА

Направљена је нова фотографска камера, која ће моћи да снима и на дубини од 7000 метара. Њена предност је и у томе што може да снимити уза-стопно више епизода а да се не вадити из воде. То је веома важно, јер није лако, с обзиром на толику дубину, спуштати и вадити камеру за сваки снимак. У исте сврхе употребљавају се и телевизијске ка-

Брзинг ПТИЦЕГ ЛЕТА

ОРАО КРСТАШ 190 км	ЛАСТА 170 км	ТАРЕБИЦА 80 км
ФАЖАН 95 км	ЛЕГАЊ 95 км	ЦРВЕНДАР 58 км
ДИВЉА ПАТКА 95 км	БРАНА 95 км	ГАЛЕБ 50 км
		ГАВРАН 38 км
		ЧЕШЉУГАР 30 км
		ШУМСКА ШЉУКА 20 км

Од књижевничке радника до НАУЧНИКА

Докле год се људи буду користили благодетима електрицитета, са захвалношћу ће споминати име Мајкела Фарадеја — рекао је једном један познати научник, много година после оног дана 1791 кад се у породици сиромашног лондонског ковача родило дете које ће доцније толико задужити човечанство.

Мали Мајкел тек је био пошао у школу кад му је отац умро. О школовању више није могло бити ни говора. Породица је и до тада тешко живела, па га мајка да на занат код неког књијара и књиговесца. Као што је то раније био обичај, мали шегрт није одмах почео да учи занат, већ је дуго морао да разноси новине по отменим лондонским кућама.

Књиге које је мајстор повећивао брзо су побудиле дечакову пажњу, па је он после завршеног рада сатима остајао у радионици, предштавао их и читао. Било је ту разних књига, али он је од свих највише волео Британску енциклопедију и једну књижицу где Марсе „Разговори о хемији“. Читајући их, Фарадеј се одушевио физиком и хемијом. Он је добро знао колико му смета што нема чак ни основно школско образовање, па је решио да то некако надокнади.

Мало би ко у томе успео, али његова чврста воља и упорност савладаше су све препреке. Од своје собице дечак је начинио малу лабораторију, у којој је, на велико чуђење укућана, изводио експерименте о којима је читао у књигама. У то време у Лондону су постојали разни вечерњи курсеви, па је Мајкел почео да их посећује. Даровити младић брзо је привукао на себе пажњу предавача, који су га, с пуно разумевања, помагали у његовим напорима да што више научи.

Сусрет с Девидом

Један од посетилаца књијара у којој је Фарадеј радио омогућио му је да чује четири

предавања чувеног хемичара Хемфрија Девија. Ова предавања коначно су одредила даљи животни пут младог књиговесца. Дошла је година у којој је требало да заврши учење заната и постане самосталан мајстор. Али, каријера књиговесца младићу се више није свиђала. Он се тада одлучио да на смео корак. Написао је писмо славном хемичару, у коме је изнео своје жеље, а уз писмо послао је уредно сређене и укусно повезане белешке са Девијевих предавања. Деви је љубазно одговорио и позвао га да почетком идуче године ступи на упражњено место његовог помоћника.

Први велики Фарадејев успех — претварање гасова у течности — доноси му и једну велику непријатност — сукоб с Девијем. Наиме, уз чланак о овом Фарадејевом открићу, Деви је објавио напомену да је идеја његова, а да је Фарадеј био само техничко лице. Други сукоб с учитељем догодио се кад је Фарадеј био предложен за члана Краљевског друштва. И поред Девијевог противљења, Фарадеј је изабран. Приликом гласања био је само један глас против, по свој прилици Девијев.

Овакво понашање старог хемичара лако је било објаснити. Његова научна каријера

Нису биле лаке те прве године у лабораторијама Краљевског научног друштва. Фарадеј је морао да ради најтужње послове у лабораторији, а у слободном времену да буде лакеј надмене Девијеве жене. Он је све то ћутке подносио, стално имајући на уму свој циљ. Кад је Деви кренуо на дужи пут путовање по Европи, с њим је пошао и Фарадеј.

Сукоб с учитељем

После две године боравка у Европи, Фарадеј се вратио у Енглеску, где је добио место асистента. Он и даље помаже Девију, а починије и самостално да ради. У заједници с неколицином младих људи, оснива научно друштво, у коме је он први предавач. Ту је читао и своје прве радове.

ближила се крају, а он сам јасно је увиђао да ће га његов доскорашњи помоћник убрзо надмаштити. Тек кад су открића почела да се ређају једно за другим, признао је Деви Фарадејево величине. Отада је често говорио да је своје највеће откриће учинио онда кад је пронашао Фарадеја. Са своје стране ученик никад није пропустио да свом учитељу укаже дужно поштовање и захвалност.

Фарадејев углед у научном свету непрестано је растао, па је ускоро изабран за председника Краљевског научног друштва. Плодан период његовог рада трајао је пуне 24 године. За то време он је открио и проучио читав низ појава које претстављају темељ модерне електротехнике. Откриће електромagnetне индукције и са-

моиндукције, прва индукциона машина, закони електролизе, теорија електризације упливом — то је један мали део са дугачке листе његових открића. Као професор организовао је многобројна предавања за омладину.

Трагедија великог научника

У старијим годинама задесио је Фарадеја велика несрећа, једна од најтежих која може да задеси научника — почео је нагао да губи памћење. Било је дана кад није могао да се сети шта је јуче радио и шта је закључио. Дешавало се да утроши много времена за неки посао, да би се после на свој ужас уверио да је то већ раније урадио. Ово је била последица исцрпљујућег рада за последње двадесет и четири године. То га је нагнало да једну за другом откаже своје дужности и обавезе. Предавања за омладину била су последња која је отказао. Но, он

је и даље радио, стрпљиво и упорно, утирући пут за открића која ће други научници доцније учинити. Радио је до последњег даха. Живот овог великог човека, који је прешао несакладан пут од разносача новина до најчувенијег научника свога доба, угаѕио се 25 августа 1867. Умро је у својој малој кући, далеко од светске буке и галаме, у седамдесет шестој години.

ПРВИ ЛЕКАРИ

Ескулап је незаслушено добио назив „оца медицине“. Он је живео у шестом веку пре наше ере, кад се још није знало да у Египту већ постоји јако развијена медицина, такође и у Индији, а нарочито у Кини. Кинески цареви Чин Хонг (три хиљаде година пре наше ере) и Хуанг-Ти (2600 година пре наше ере) могу се с правом сматрати за творце медицине и познавања природе уопште. Они су саставили спискове лековитог биља и назначили његову примену у лекаству. Кинески научник Ли-Чи-Чин оставио је двадесет свежака посвећених лековитом биљу.

У старој Индији свештеници су били у исто време и лекари и апотекари. Има трагова да су стари Египћани 2250 година пре наше ере знали за неке лекове којима се и данас лечи (рицинус, опијум, хашиш итд.).

И у Грчкој су први лекари били свештеници. Филозофи Платон и Аристотел били су такође лекари и продавали су лекове справљене од разних биљака. Теофраст је написао дело „Историја биља“, а Дискорид „Шест књига медицинских“, које су имале огроман утицај у

Европи кроз део Средњег века. Гален (131—210) успео је да одреди тачан начин справљања лекова од лековитог биља и тако постао оснивач такозване „галенске фармације“.

После застоја, који је у Средњем веку задесио и медицину, дошао је њено цветње и напредак. Нова, модерна медицина искористила је притом богато искуство првих лекара и апотекара.

Тајна Бурског Блага

Крајем прошлог века, Енглези су дошли у сукоб с Бурима, првим белним насељеницима Јужне Африке. Између старих и ових нових колонизатора дошло је до рата, 1899 године. Иако није дуго трајао — свега четири месеца — он је стајао Буре огромних људских и материјалних жртава. Бурска Република није имала сопствене ратне индустрије, па је све потребе у оружју и опреми за војску морала, по скупе паре, да набавља у иностранству. Државна благајна брзо се празнила. Ипак, пред сам крај рата, у трезорима народне банке у Преторији још се налазила знатна количина златних полуга и неколико десетина милиона фунти стерлинга у златницима.

Енглези су то знали, па су приликом уласка у освојену бурску престоницу одмах појурили у зграду народне банке. Али, ту их је чекало немило изненађење. Тешка челична врата на трезорима била су широко отворена, а у њима није било ниједног јединог златника. Бурско благо на време је евакуисано из Угроженог града.

У возу који је пренео злато налазио се и Паулус Кригер, председник Бурске Републике, с малим бројем својих сарадника. Он се ускоро појавио у Швајцарској, где је затражио политички азил. Међутим, о благо које је он изнео из Преторије ништа се више није чуло. Није било никаквих трагова да је оно пребачено преко границе бурске државе, па се са сигурношћу сматрало да је остало сакривено у самој земљи којој је припадало.

Тајна бурског блага мучи већ деценијама многе људе у Јужноафричкој Унији. Но, и поред свестраног и неуморног трагања, нико није успео да ма шта нађе. Зато је недавно изазвала праву сензацију изјава неког Х. В. Сиворда, јединог преживелог пратноца бурског злата. Ево шта се, по његовој причи, дешавало тих последњих дана бурске независности.

Буре су очајнички бранили своју престоницу. Тек кад су гранате почеле да падају у предграђе Преторије, председник Кригер одлучио је да напусти град. Чим је пало вече, дуга колона мази зауставила се пред зградом народ-

не банке. Највећом брзином изнесено је преко стотину тешких сандука и натоварено на мазге. Колона је кренула и око поноћи стигла до воза, који је под паром чекао на отвореном пољу. Сандуци су убачени у пет теретних вагона и воз је одмах кренуо.

За пратнице државне благајне председник Кригер одредио је два млада официра: Корнелсена и Сиворда, сведокова брата. Сведоку је тада било једанаест година и брат га је тајно повео са собом. О томе нико, сем Корнелсена, ништа није знао.

Воз је брзо одмицао ка северу. После неколико часова, тек што је био прешао преко неког дугачког моста, изненада је стао. Вагони у којима је било злато откачени су, а локомотива с преосталим вагонима наставила је пут, одвозећи председника и његову пратњу даље на север.

Официри су тада прешли на извршење задатка који им је био поверен. Прво су задњи вагон догuralи до средњег моста, па онда сандуке, један по један, побацали у реку. Тако су урадили и са осталим вагонима, а онда су, употребивши огромну количину експлозива, минирали мост и дигли га у ваздух.

Оба официра одавно се налазе под земљом, а да за живота ником ни речи нису рекли о својој тајној мисији.

Али, остао је дечак, очевица читавог догађаја, сад већ старац од 65 година. У његовим рукама налази се кључ за налажење блага, јер он једини зна место где је оно потопљено. Јавност са интересовањем чека наставак овог догађаја, јер је Сиворд већ поднео молбу да му се одобри вађење „ујка-Кригеровог блага“.

Змија КАО СИМБОЛ КРОЗ ВЕКОВЕ

Нема одвратније ни омрзнутије животиње од змије. Код многих народа, у разним временима, она је била симбол најгорих порока — подвале, лажи, зависти и других. Но, змија је била и предмет обожавања. Примитивни човек зазирао је од свега што му је било нејасно, па је несреће које би га задесиле приписивао тајанственом деловању змиј божанстава. Осећајући се немоћан пред њима, он им се молио да га поштеде и приношењем жртава покушавао да их умилостиви. Тако је, поред осталих облика сујеверја, настао и култ према змији.

Али, узимајући змију као симбол, човек је код ње тражио и налазио и добре особине, а не само недостатке. Зми-

Према старој јеврејској легенди, Мојсије је направно змију од бронзе и убеђивао људе да она лечи све оне који је само погледају.

Тако је змији придаван двојак карактер; била је то нека мешавина доброг и злог.

ја је савићлива, опрезна и тиха. Она излази из земље као што извор извире, па је зато сматрана чуварем подземних тајни и скривеног блага. Мудар као змија — и данас се понегде чује овакво поређење.

Иако су знали да је змија подмукла и опасна животиња, стари народи су покушавали да некако правдају ову њену злу нарав. Она душта свој смртоносни отров само на онога ко њу нападне, говорили су они. Но, колико је то њено страховито оружје опасно, толико може да буде и благотворно. Змијски отров може да послужи и као лек. Веровало се да ако се смрсна змијска глава, отклонив се дејство отрова код уједеног.

У веровању старих Египћана змија заузима значајно место. Њен лик можемо видети на зидовима гробница, где је, како се мислило, чувала праг загробног живота, а у исто време застрашивала и мучила оне који су за живота нешто згрешили. Доцније, под именом Кнеф, змија је била оличење благодети и плодности реке Нила.

Овај двојак карактер змије налазимо и у веровању старих Грка. Змија је пре свега оличење зла. Херкул је смртно седам хидриних глава, што је претстављало триумф врлине над пороком, док је Аполонова победа над питоном значила победу свести над тмином, науке над сујеверјем.

Насупрот томе, био је подигнут храм посвећен Ескулапу, богу медицине, у коме је змија обожавана због своје моћи исцељења. Ту су чуване и хранене многобројне змије. Болесници који су долазили да траже лека од разних тешких болести проводили су ноћ у храму и, док су спавали, змије су, како се веровало, усисавале отрове њихових болести. Доцније је змија постала симбол медицине и код других народа, па се њен лик и данас може видети на ознакама многих здравствених установа.

У Грчкој змија је оличавала и казну, освету и неслогу, али у исто време била је и симбол слоге.

Змију су обожавали и многи други народи. У индиској митологији слављен је Васуки, краљ змија, док су Келти својим свештеницима давали имена змија. Крилата змија, змај, била је њихов религиозни амблем. Змај је код Келта претстављао тајанствену силу која може да служи и добру и злу. Северни народи обожавали су змајеве као чуваре блага, а неотровну водену змију сматрали су чуварицом породичне среће.

Култ према змији налазимо и код Индијанаца Северне Америке, где је змија често била породично божанство. Њу нико није смео да убије, ма колико била штетна, јер се сматрало да она штити људско потомство од несреће. Долазећи у Америку, афрички црнци пренели су страшно веровање Воду, по коме је предмет култа била огромна змија коју верници чувају у једном тајном скровишту, где је хране козијим месом, а понекад јој за храну бацају чак и децу. Срце жртве требало је да служи као мађија уперена против људи безе расе.

ВЕРОВАЊИ

УПРКОС НЕВРЕМЕНУ...

У Котрони, у Италији, још и данас стоје рушевине старог римског храма подигнутог у част богине Јуноне. Један зид тога храма

потпуно се осуо, и то у средини, тако да његов горњи део лежи на узаном каменом стубу, као огроман цвет на танкој петелци. Мада се од сваког удара ветра зањипе, зид и даље стоји и већ две хиљаде година пркоси невремену.

ПЛОДНА КЊИЖЕВНИЦА

Енглеска књижевница Мери Елизабет Брендон (1837—1915) написала је за педесет година 75 великих романа и 500 дужић и краћих новела.

КАО У ВРЕМЕ ГУТЕМ-БЕРГА

Осамдесетшестогодишња старица О. Баумен из Монт Розе, у Јужној Дакоти, ради као ручни слагач у малој штампарији која издаје један локални лист. Тај лист, као и штампарију, о-

сновала је она са својим мужем пре више од педесет година. Цео лист старина слаже руком, као што се радило још у време Гутемберга.

РИБА КОЈА ПЕВА

Док чека да се њени млади излегу из јаја, риба порихтус нотатус испушта веома мелодичне, гуттаве звуке. Ти звуци тако су јасни да се могу чути и изнад површине воде.

САГРАЂЕНА ОД ГЛОБЕ

Меншен Хаус, службена резиденција председника лондонске општине, саграђена је новцем добијеним од глобе којом су кажњавани сви они који би одбили да се приме дужности шерифа града Лондона. Сваки изабрани шериф који није пристао да се приме дужности морао је да плати

глобу од две хиљаде фунти и тај новац доцније је употребљен за зидање Меншен Хауса.

ДАВАОЦИ КРВИ

Трансфузија крви каква се данас практикује стара је тек неколико година, али већ по свим земљама постоји организација која је оборила граничне међаше. Прошле године одржан је у Лијежу састанак давалаца крви из Француске, Холандије, Белгије и Луксембурга. Тада се десно догађај који, неком чудном игром случаја, као да је хтео да симболише ово међународно братство. Једна млада жена из Лијежа тешко се разболела. Лежала је непомично на болничкој постељи и једини спас био је у потпуној измени крви. Анализом је утврђено да болесница припада најређој крвној групи: BRH — негативној. Могло се чекати највише недељу дана. Међу шест стотина службеника и болесника у тој болници био је само један с групом BRH, а требало је дванаест литара свеже крви.

Одмах је упућен апел за помоћ преко свих листова и радија. Већ сутрадан, из целе Белгије кренуло је за Лијеж 4.000 давалаца крви. Камioni су довозили раднике и слу-

жбенике, војнике, милосрдне сестре, гостиничарке... Почели су да стижу и други даваоци. Из Лондона, Луксембурга и Амстердама упућена је препарирана крв. Из Нице послато је авионом 300 грама крви.

Није прошла ни недеља дана, а белгиски радио јавно је да болница располаже довољном количином крви. Болесница је била спасена.

„Банке крви“

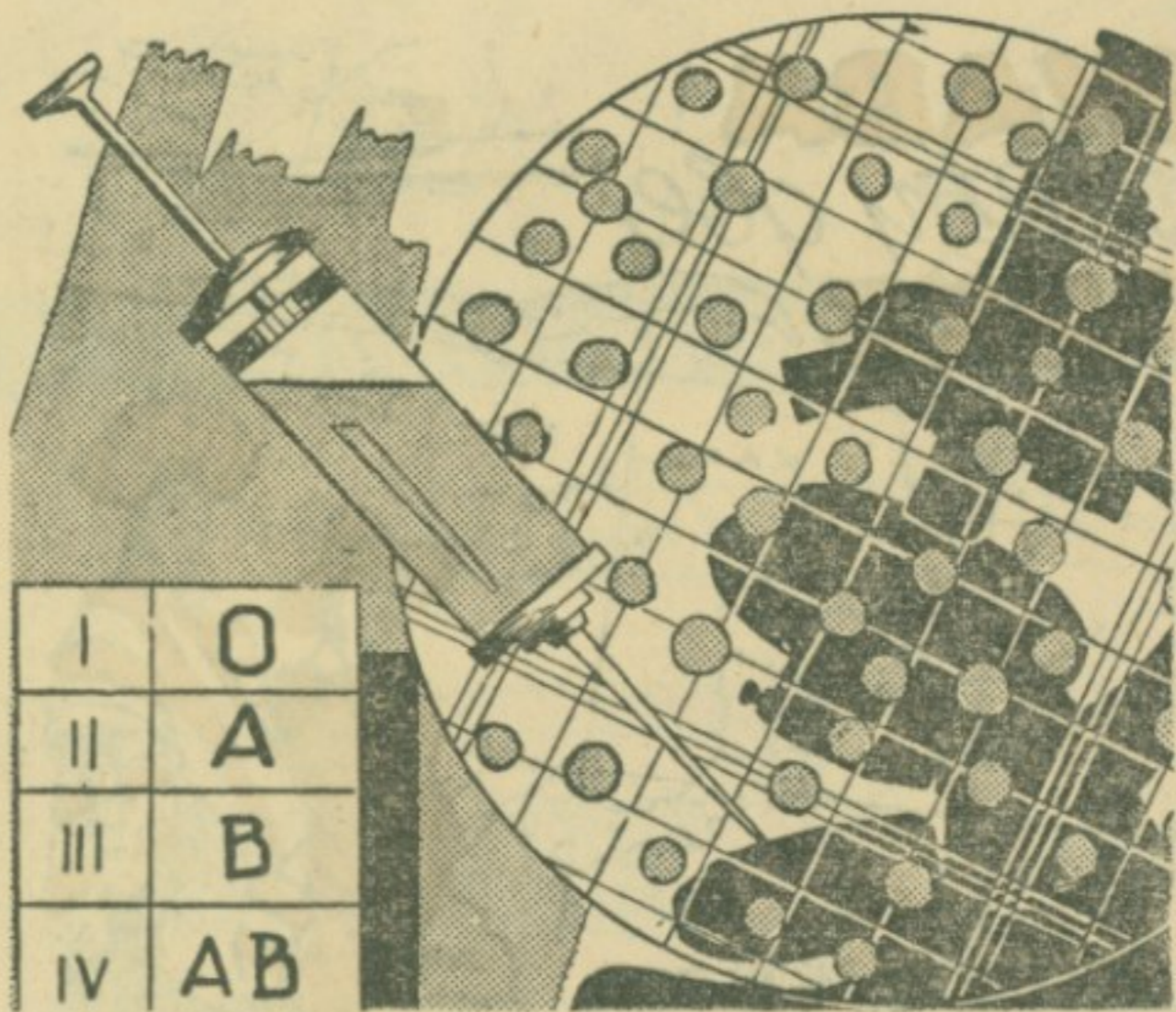
Док је 1927 године у Француској извршено само 270 трансфузија крви, у 1951 било их је 150.000. Цела Француска подељена је на области, а свака од њих има своју „банку крви“. Има преко 200.000 давалаца. Нарочите екипе иду из града у град и проперирају давање крви. У једном руднику 1.200 рудара дао је крв. Само у једном морском купалишту јавило се 4.400 лица. Један човек из покрајине Калвадос довео је у центар за давање крви деветнаест чланова своје породице. То је био драгоцен прилог, јер су сви они

припадали једној врло реткој крвној групи.

Лекари истичу да би им посао око трансфузије био знатно олакшан кад би сваки човек имао своју крвну карту на којој је означено којој групи припада. Следећи пример показује од колике је то важности. Једном је доведена у болницу нека млада девојка која се отровала плином. Узета јој је крв да би се видело којој групи припада. Случај је био хитан, морало се радити брзо. Болничарка која је носила епрувету падне и просие крв. Морала се узимати поново. Али, било је већ доцкан; девојка је умрла. А да се знало којој крвној групи припада, била би вероватно спасена.

Како је код нас

И у нашој земљи постоји служба трансфузије крви. Она је организована негде пред Други светски рат, али у врло скромним размерама. Тек после рата она добија широк замах, постаје масовнија и корист се најновијим тековинама науке. Само у Београду, до

I	O
II	A
III	B
IV	AB

августа 1945 године било је већ преко 20.000 пријављених давалаца крви.

Број давалаца стално се повећавао. Било је људи који су давали крв и по више пута. Али, тако организована служба давања крви крила је у себи и једну опасност: да давање крви не постане професија. Зато је у последње време дошло до преоријентације. Сад се апелује не на одређен круг лица, већ на све здраве

грађане наше земље да бар једном годишње даду своју крв за потребе болница и других здравствених установа. Свако треба да буде свестан да ће и њему самом та крв једнога дана можда спасти живот. Сем тога, сваки здрав човек може без никакве опасности по здравље да да крв двапут годишње.

Крв се већ одавно не даје непосредно од даваоца примаоцу, већ се конзервише, тако да, класификована према крвним групама, стоји увек на располагању. Конзервисана крв задржава сва својства свеже крви у току 15 до 30 дана. Но, у последње време све више се употребљава крвна плазма у сувом стању. Она у већини случајева може са успехом да замени свежу или конзервисану крв, јер, по правилу, губитак крвних зрнаца никад није толико велик да би захтевао давање свеже крви. Много је важније натерати крвна зрнаца која се већ налазе у организму, у такозваним „депонима“, да уђу у крв и преузму своју функцију. Једино код веома тешких крварења мора се дати крв, свежа или конзервисана.

Разграната мрежа станица

Сматра се да је за потребе наше земље довољно 200.000 давалаца, који би дали крв једанпут годишње. Но, то не значи да и већа количина крви не би била потребна. Та крв ни у ком случају не може пропасти, јер, препарирана у облику суве крвне плазме, може да се очува годинама.

Да би обезбедио довољне количине крви, Завод за трансфузију у Београду, образовао је мобилне екипе, које одлазе у унутрашњост и скупљају крв. Крајем маја ове године пошле су мобилне екипе на пут и у току јуна обишле мно-

ге срезове (Рума, Осиек, Тузла, Ваљево, Ранковићево, Смедеревска Паланка, итд.). За то време њима је дало крв око 15.000 људи.

Данас у нашој земљи постоји врло разграната мрежа станица за трансфузију крви, поред завода које има сваки републички центар. У Србији има 18 оваквих станица, у Хрватској 7, у Словенији 2, у Босни и Херцеговини 4, у Македонији 4 и у Црној Гори једна. Захваљујући њима, и најзабаченије место може у најкраћем року да добије конзервисану крв или крвну плазму.

Завод за трансфузију крви у Београду једна је од најмодернијих установа те врсте. Он, засад једини у нашој земљи, располаже уређајима за сушење крвне плазме, којом снабдева читаву Југославију. У њему се прате најновије тековине науке у овој области. Завод је учлањен у Међународно друштво за трансфузију крви, чије је седиште у Паризу, и наши стручњаци учествују у његовом раду.

Отнад постоје перике

Перике које данас носе глумци да би подесили свој изглед према улози коју имају да одиграју, као и људи са недовољно косе, биле су познате још за време старих Римљана. Носили су их у то доба не само људи, већ и жене. Римски сатирични песник Јувенал забележио је да његови савременици на глави носе перике које су праве куле, а песник Марцијал посветио је следеће стихове једној богатој Римљанки која се звала Фабула: „Фабула се хвали да је сва коса коју има на глави занста њена. Тако је, јер је ту косу занста она купила!“

За време римског царства постојао је обичај код богатих римских жена да брију главу, а уместо косе носиле су перике, које су мењале по неколико пута на дан. Забележено је да је царица Фаустина, жена Марка Аурелија, имала триста разних перика. У Средњем веку перике су се готово потпуно изгубиле. Тек почетком шеснаестог века оне се поново јављају, и то у Француској за време Луја XIV. Них су тада носиле углавном само жене. У доба Луја XIV, XV и XVI перике су носили и људи и жене, да их доцније, за време револуције, опет нестане.

Версаји без удобности

По његовим одајама одржавани су сјајни приједи и балови, на којима је француско племство показивало своју

ма, он чак не би био сматран нимало удобним.

Хладноћа је била главни непријатељ версајских житеља. Огромне сале, у којима су се налазиле више украсни него корисни камини, биле су зими праве леденице. Хладно је било чак и у краљевским одајама, тако да је Луј XV, да би се некоко угрејао, облачио по два пара одела, два-три пара чарапа, а хладнијих дана рукавице уопште није скидао. Често је носио и муф. И дворани су се сналазили како је ко знао. Маркиза де Рамбује читаве зиме није излазила из медвеће коже, у коју би се ушивала, а др Делорм, краљев лекар, спавао је на угрејаним циглама.

Уопште, велелепни и раскошни Версај пружао је чудан приказ. По његовим мраморним ходницима могли су се срести не само лепо одевени племићи и дворске даме, већ и разне животиње — понеки залутали магарца, краве и козе. Наиме, дворани су сматрали да имају право да уводе у Версај животиње које су им биле потребне. И данас се у версајском музеју чува наредба „о увођењу животиња у двор и дворске ходнике“. И не само то. Кроз чувену „галерију огледала“ пролазиле су читаве поворке лакеја који су вукли цепанице или воду, а по терасама и претсобљима врвело је од трговаца-торбара који су нудили своју робу.

Напаст своје врсте представљали су дворски пажени, којих је било мноштво у Версају. Размажена племићка деца, они су изводили најразноврсније несташлуке, а често и не баш много безазлене испаше. Тако су једном пустили дивље свиње које су биле затворене у близини краљевских штала. Пошто су успут распориле неколико коња, свиње су се разбежале по версајском парку, који им је пружао одлично склониште. Чак ни пуну годину дана после овог случаја краљ није смео да се прошета кроз парк без оружане пратње.

Стража која је чувала дворске капије није била много пажљива. Свако ко је имао тротрот шешир и мач о бедру могао је слободно да уђе у двор. А шешир и мач није било тешко набавити.

Луј XV много је држао до версајског парка, а особито задовољство причињавали су му безбројни водоскоци и фонтане са својим блиставим воденим млазевима, који су се распали у хиљаде капљица. Међутим, услед несавршености техничких средстава, то је било скупо задовољство, јер није било лако обезбедити

довољне количине воде. Зато је „велики мајстор водоскока и фонтана“ Италијан Франсисни морао да се довија на неки начин. Он је наредио да се вода пушта само онда кад краљ шета по парку, и то у оне водоскоке поред којих пролази. У ту сврху он је имао своје извиђаче, који су пратили краља и уговореним знацима обавештавали „великог мајстора“ кад који водоскок треба пустирати да ради.

О краљевом столу бринуле су се ништа мање него 324 особе, не рачунајући у тај број куваре. Једни су се старали о пићу, други су доносили јела, трећи се бринули о воћу и слаткишима итд. Кујна се састојала из читавог низа зграда, у којима је 227 људи имало „свету дужност“ да се старају за краљевско благоутробије. Главни кувар био је важна личност, па је чак имао и свог личног куварца! Краљ и његови дворани јели су из скупоцепог посуђа, али — прстима.

Зими су тешкоће биле нарочито велике. Јела су на исто стизала потпуно хладна, јер су од кујне до трпезарије носена преко улице, кроз паркове и дуге ходнике, и то, у складу са церемонијалом, лагано, у поворци. Напред су ишли краљев пехарник и „метр д'отел“, за њима 36 помоћника, а онда двапут толико лакеја. Вода се ледина у чашама, а боце с вином морале су се грејати да би течност из њих процурела.

Версајски дворцај вековима је био позорница значајних историјских догађаја, а данас се у њему налази богата збирка сликарских и вајарских дела која приказују догађаје и личности из француске историје.

И ПТИЦЕ СЕ ПОМАЖУ У НЕВОЉИ

Посматрајући живот птица, научници су запазили случајеве невероватне пожртвованости у међусобном помагању. Један канадски орнитолог изнео је пример две дивље гуске које су се дуго мучиле да помогну трећој, повређеној, да узлет са земље. Оне се притом нису обазирале на опасност да могу изгубити јато, које је већ било одлетело. Једна друга дивља гуска није одлетела с јатом кад је дошло време сеобе, већ је остала са својим мужјакком, који је био осакћаен и онеспособљен за лет. На Новом Зеланду један зоолог приметно је такође леп пример пожртвованости. Женка птице хује повредила је кљуна и није могла да једе. Повреда је била неизлечива и птица би сигурно угнинула да се мужјак годинама није бри-нуо о њој и хранио је.

ИЛИ НЕ...

СПОМЕНИК СЛОНУ
У Фатерпуру Сикри, у Индији, на „гробу“ једног слона подигнута је висока кула. Кула, која је украшена многобројним слоновим

зубима, сазидан је индиски владар Акбар Велики у знак сећања на свог омиле-ног слона на коме је увек јахао кад је ишао у лов. Ту високу кулу Акбар је касније употребљавао као осматрачницу приликом лова на јелене.

ГАЗЕЛА КОЈА ШМРЧЕ БУРМУТ

Наполеон Бонапарта имао је једну припитомљену газелу која се слободно кретала по свим одајама његовог дворца. Газела је добијала нарочиту храну и јела је у истој одаји у којој је њен господар. Све то, најзад, није толико чудно. Али,

ова газела научила је била да шмрче бурмут и сваког дана добијала је одређену количину бурмута.

ТЕЖАК ИСПИТ

У индонежанском племену Тобела о деци без родитеља води се нарочита брига. Свака породица сматра за своју дужност, а и част, да такво дете усвоји. Међутим, правила о усвојењу веома су строга, тако да је веома тешко испунити све услове који се траже од будућих родитеља и сродника. Један од тих услова је и тај да најмлађи члан породице буде способан да се, у случају смрти домаћина куће, стара о усвојеном детету. Проверавање ове способности веома је необично. Наиме, најмлађи члан породице мора годину

дана да носи на леђима сироче пре него што његови родитељи добију дозволу за усвојење.

ШАЛА ИЛИ ЗБИЉКА

Постоји једна анегдота из 1834 године о кнезу Милошу и првом музичару у Србији Јосифу Шлезингеру, коју неки познати писци наводе као озбиљну догађај, док хрватски музиколог из друге половине прошлог века Кухач, можда не без разлога, тврди да је то била само Милошева шала, кад се једном приликом налазио „у присуству многих одличних гостију“. Кухач овако описује тај догађај:

„Једног дана банда је свирала пред конаком у Крагујевцу. Усред свирања позове Милош Шлезингера:

— Чујеш, Јосифе, зашто пркоси неки твоји људи? Можда нису добили плату или храну?

— Нисам приметно, ваша светлости, да би ко пркосио... — каже Шлезингер.

— Али ја сам опазио. Док један непрестано свирају, док други каткад само тару у трумбету, остали ударају кад је коме воља.

— То они не чине, светли кнеже, по вољи, него по пропису. У банди не сме сваки увек свирати или ударати у бубањ; треба да који за час престане, као кад се двојица разговарају. То се, наиме, означава и прописује у нотама.

— Како има бити у музици то ти свакако боље разумеш

од мене, јер си ти капелмајстор. Али ја, кнез српски, опет мислим да уз једнаку плату треба да се и једнако ради, а не да један или двојица свирају све у шеснаест да се зарвене...

За идуће свирање Шлезингер је написао два комада у којима су и велики и мали бубањ и сви свирачи с почетка до краја комада једнако радиле...

Према Кухачу, овој шали сви су се слатко смејали, и домаћи гости и страни конзули са својим породицама, који су ту били присутни, па, наравно, и сам Милош.

ОД ДРЖАВА ИЗМЕЂУ ДВЕ АМЕРИКЕ

На узаној панамској превлаци, заплускиване с једне стране Карипским Морем а с друге Тихим Океаном, леже шћуфурене једна уз другу шест малих држава Средње Америке. Источно од њих, на Куби и Хаитима, највећим острвима из групе Великих Антила, налазе се још три мале, независне државе.

Гватемала

У планинским крајевима Гватемале, најсеверније од ових држава, још и данас се могу наћи остаци старе, напредне цивилизације индијанског племена Киче. Више од половине становника у Гватемали — укупно их има 3,700.000 — чине потомци тог племена, које Шпањолци нису успели да сасвим униште. Остали део становништва су Шпањолци и Ладиноси, заједнички потомци освајача и староседелца.

Данашња Гватемала дуго је била шпански посед, а затим, све до 1823 године, саставни део Мексика. Седамнаест година после отцепљења од свог северног суседа Гватемала је била у заједници са Сједињеним Државама, да би 1840 године постала независна земља. У плодним областима Гватемале највише се гаји кафа. Готово половина свих плантажа била је све до 1942 године у рукама немачких компанија. Те године влада Гватемале прогласила је немачке плантаже кафе за државну својину.

Главни град Републике Гватемале је Гватемала ла Нева.

Хондурас

Шпанским морепловцима који су се 1502 године први пут приближили америчком континенту и ту покушали да укувате своје бродове, учинило се да море поред обале нема дна. Због тога су земљу чије су воде биле толико неприступачне назвали Хондурас, што значи дубине.

Становништво Хондураса броји око 1,200,000 становника и представља прави мозаик раса. Мада, као и у Гватемали, највише има Индијанаца, који у планинским пределима живе истим начином живота као и њихови прадедови пре доласка Колумба, у Хондурасу има и знатан број Креолаца, Црнаца и потомака Шпањолоца. Северну обалу настањују храбри и снажни Караиби, који углавном живе од сече кедрових и махагонинјевих стабала. Поред банана, ова стабла представљају најважнији извозни производ Хондураса.

Тегусигалпа је главни град државе Хондурас, која је, од 1839 године, независна република.

Никарагва

Данашња Република Никарагва једина је земља на панамској превлаци у којој је злато, тај драгоцен метал због кога су је Шпањолци и освојили, главни извор државних прихода. Кроз Никарагву теку златоносне реке Коко и Принцаполка, из којих се испира златан прах, док се златна руда вади из неколико рудника.

Становници Никарагве — Индијанци, мелези, Креолици, Црнци и мали број белих — живе углавном од гајења кафе, какаоа, дувана, банана и од продаје скупоцених кедровог, сандаловог, ружиног и палисандровог дрвета. Сами се хране претежно кукурузом и пиринчем.

Историја Никарагве готово се ничим не разликује од историје осталих земаља Средње Америке. Прво је била шпански посед, затим једна од чланица Сједињених Држава, а од 1839 године је независна република.

Манага, главни град Ника-

рагве, има око 140.000 становника, док цела земља броји око 1,200.000.

Костарика

Мада су Шпањолци били разочарани што у земљи коју су назвали Костарика — богата обала — није било злата, она потпуно заслужује то име. Обилје воћа и поврћа, кафа, густе шуме кедровог, махагонинјевог, балсиног и сандаловог дрвета, међу којима има и таквих у које човечја нога још није крочила, представљају вредност можда чак и већу од злата. Клима је блага, с довољно влаге, а становници — Креолици, Индијанци, Ладиноси, Црнци и мулати — веома су вредни и вешти земљорадници.

Костарику је открио Колумбо приликом свог последњег путовања у Нови Свет, 1502 године. Шпанска владавина трајала је све до 1821 и за тих 300 година поробљени Индијанци нису престали да се боре против освајача. Петнаест година, од 1825 до 1840, Костарика је била у саставу САД, а затим постала независна.

Костарика има 800.000 становника, а главни град је Сан Хозе.

Салвадор

Иако по пространству најмања држава на панамској превлаци, Салвадор је најгуще насељен. Он има преко два милиона становника.

У ниским пределима поред Тихог Океана налазе се простране плантаже кафе и какаоа, поља засађена дуваном и кукурузом, а на падинама планина расте разно лековито

биље. Ту успева и једна много тражена биљка од које се справља перувијански балзам. Из Салвадора, као и из велике земаља Средње Америке, извози се кафа, кедр и махагони, а и мање количине злата и сребра. Главни град републике је Сан Салвадор, који има 120.000 становника.

Панама

Панама је најмлађа држава Средње Америке. Кад се јужноамеричка држава Колумбија ослободила шпанског јарма, Панама је ушла у њен састав као аутономна област. Међутим, кад почетком овог века Колумбија није пристала да се започети радови на прокопавању Панамског Канала продуже, у Панами је избила побуна. Побуњеници су добили подршку од Сједињених Држава и 1903 године Панама је прогласила независност. Радови на копању канала завршени су после десет година.

Пет осмина панамске територије и данас је ненастањено, док је остали део веома слабо обрађен. Око језера Гатуа гаје се банане, какао и кафа. На острвима поред олава становништво живи од лова на корале.

Панама, чији главни град носи исто име, има око 700.000 становника.

Куба

Једном је неки природњак рекао да је острво Куба нај-

већа природна ботаничка башта на свету. Заиста, на Куби расте око 6.000 разних биљних врста, међу којима и једна врста палме од које становници користе све, од лишћа до корена. Клима на Куби тако је погодна да мангодрво и ананас дају пет до шест родова годишње. Због тога и није чудо да су од свих прекоморских посела Шпањолци најљубоморније чували Кубу од сваког додира са осталим светом.

На Куби, као и на осталим Антилским Острвима, Шпањолци су потпуно истребили домороце-Индијанце и на њихово место довели црне робове. Сурова шпанска управа и безобзирно економско искоришћавање довели су до побуне. Да би сузбили шпански а појачале свој утицај, Сједињене Државе помогле су настајању Кубанаца и Куба је 1898 године добила независност.

Поред белих досељеника, на Куби живи највише Црнаца, мулата и већи број Кинеца. Република Куба има 5 милиона и 200.000 становника, а њен главни град је велика лука Хавана.

Хаити и Сан Доминго

Ниједна земља Средње Америке нема тако бурну и славну прошлост као острво Хаити, на коме се данас налазе две црначке државе: Хаити и Сан Доминго. Француски пирати отели су острво од Шпањолоца, па је тако прешло у француски колонијални посед. Кад је у Француској избила револуција, Хаитијанци су поверовали да се слободарске идеје проглашене у Декларацији о правима човека односе и на њих. Међутим, француска колонијална управа постала је још суровија. Тада се црначко становништво побунило, протерало Французе и 1804 године прогласило независност.

Дошлице, на Хаитима су настали унутрашњи сукоби и борба за власт, па се, 1844 године, од Хаитија, као засебна држава, издвојио Сан Доминго. Острво Хаити веома је плодно и становници обе државе баве се претежно земљорадњом.

Република Хаити има 3 милиона 700.000 становника, великим Црнаца и мулата, а главни град је Порт-о-Пренс.

Сан Доминго, чији главни град носи исто име, знатно је мањи и има свега 2,200.000 становника.

Шест годња у старом Загребу

У Загребу пре сто и више година постојале су оштре разлике међу грађанима. Племићи с једне стране, трговци и занатлије с друге, а сиротиња с треће, нису имали ничег заједничког ни за живота ни после смрти.

У то време, у загребачком Горњем граду становали су богати сеоски племићи и висока чиновничка господа. Као што се за живота нису дружили са осталим сталезима, тако су изнад Нове Веси имали и своје гробље. У току дугог низа година, на њему је било подигнуто много великих и скупоцених надгробних плоча, споменика у камену или бронзи и раскошних капела. Споменници су, како је тада био обичај, били испуњени стиховима, али не на хрватском, већ на немачком, јер се ондашње отмено хрватско друштво дубило свега што је народно.

Трговци и други грађани живели су у Доњем граду. Они су имали своје гробље на источном брежуљку, које је било знатно скромније од оног изнад Нове Веси.

Треће гробље припадало је селицима и радницима. Становници града звани Влашкоуличани имали су, опет, своје посебно гробље; пето је припадало Јеврејима, а „сиромашне оне душе које нису припадале ни једном грађанском стаљежу“ добиле су од општи не земљу на такозваном „Фридарменхофу“. То је било сиротињско гробље.

Колико су се у оно време помпа и церемонија много цениле, па се примењивале и приликом сахрана види се из описа једне пратње у Загребу, четрдесетих година прошлог столећа, који потиче од хрватске књижевнице Антоније Касовић Цвијић. Тај опис односи се на погреб једног загребачког трговца.

„Сви цехови, њима на челу месарски, затим столарски, коларски, опанчарски, котларски, лончарски, чохарски, глумбарски, ткачки, златарски итд., суделовали су у дугачкој поворци са преразличитим

старинским својим старим цеховским барјацима.

Иза дугачког реда господе и грађана ступала је одмереним кораком „Туга“. Била је то висока, витка девојка, сва завијена у црнину, а беле су јој разгале руке ломиле у трнуту воштаницу, знак угаљак живота, док се врло дугачка расплетена плава коса испод црног вела блескала у јесељем сунцу као старо тамно злато.

Иза ње ступале су „Успомене“, три младе девојке у белини, овенчане свезим белим цвећем, а свака од њих носила је по један црвени јастук...

Такве погребне поворке биле су не само класне или еснафске манифестације, већ се њима желело да покаже колики је углед живио покојник, као и имућност његове породице. Но, често се догађало да, и поред свег приказаног сјаја, повериоци, који су тако присуствовали сахрани, само неколико дана дошлице разнесу све што је покојник иза себе оставио.

Штампање »НАСУВО«

Недавно је пронађена једна нова врста хартије, на којој се може штампати без употребе штампарске боје. Ова хартија превучена је са два безбојна, провидна слоја неке хемикалије, дебљине 0,003 до 0,005 милиметара. Својени су одвојени једним изванредно танким изолатором од желатина и веома су осетљиви и на најмањи притисак. Кад они добу у вељу, ствара се на месту додира једна обојена материја. На овоме се и заснива процес штампања. Чим на овакву хартију метално слово изврши мало јачи притисак, изолатор прсне на том месту, тако да хемиски слојеви добу у непосредан додир. На хартији се одмах појављује обојен траг, односно облик слова којим је притисак извршен. На овој хартији може се штампати у свим бојама. Она се нарочито корисно може употребити за куцање више копија на писаћој машини, а да притом нису потребни ни индиго ни обојена пантљичкој поворци са преразличитим

ВУЧКО
WALT DISNEY'S

КАКВУ ТО ГАУПОСТ ЈЕДНУ ЛЕПУ ЧИТАШ?
ПРИЧУ, ТАТА! УЧИТЕЛЦИЦИ МИ ЈЕ ПОЗАЈМИЛА КЊИ...

ОВАМО ТУ КЊИЖУРИНУ!
АЛИ, ТАТА, МОЛИМ ТЕ ДОЗВОЛИ ДА ЈЕ ПРОЧИТАМ ДО КРАЈА!

НЕ! МАРШ ИЗ ПОСТЕЛЈЕ! ИДИ НАПОДНЕ И ВЕЖБАЈ ДА ПЛАШИШ ВУДЕ!
ДОБРО, ТАТА!

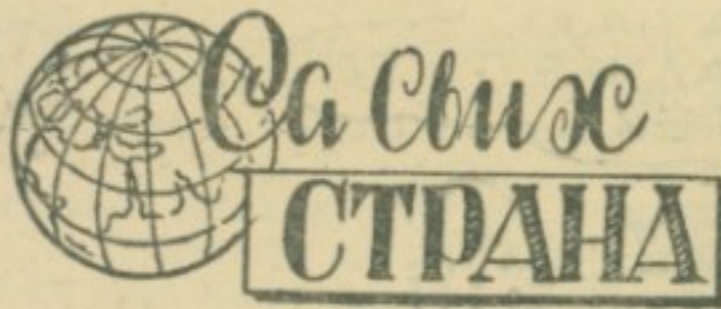
КЊИГЕ СУ УЗРОК СВИМ НЕВОЉАМА У ВАТРУ С ЊОМ!

АХА! ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ВЕОМА УЗБУДЉИВА!
БАКО, ЗАШТО ИМАШ ТАКО ВЕЛИКА УСТА? ЗАПИТА ЦРВЕНКАПА.

ДА ТЕ ЛАКШЕ ПРОГУТАМ, УЗВИКНУ ВУК И СКОЧИ ИЗ ПОСТЕЛЈЕ.

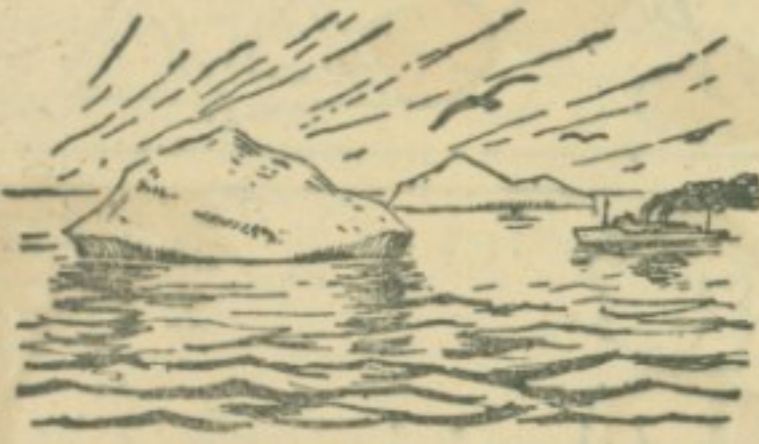
ЗАИСТА, ВЕОМА ЛЕПА И ПОУЧНА ПРИЧА!

ПИИП ПИИП
ХМ! КО ЈИ ТО ВИЧЕ?

ЛЕДЕНИ БРЕГОВИ ПЛОВЕ АТЛАНТИКОМ

Крајем маја и почетком јуна почели су, као и сваке године да се откидају огромни ледени брегови и санте и да плове Атлантским Океаном. Ове ледене масе претстављају велику опасност за бродове. Један та-

кав ледени брег потопио је 1912 године највећи брод тога времена „Титаник“. Том приликом страдало је 1.500 људи. Од тога доба установљена је међународна патролна служба, која даноноћно трага за леденим бреговима, региструје их и обавештава бродове о правцу њиховог кретања. Највећи ледени брегови могу да достигну висину од 30 метара и дужину од 100 до 150 километара. Три четвртине њихове масе налазе се под водом, а само једна четвртина изнад морске површине.

СТОНА ЛАМПА НЕ ВАЉА ЗА ВИД

Један француски оптички лекар утврдио је да стона лампа наноси више штете него користи нашег виду ако се употребљава

онако како је то уобичајено. Наиме, мењајући читати или криво радити при светлости стоне лампе ако је у соби мрачно, јер очи највише зајам контраст између јаке светлости лампе и околне полумрачне. Стона лампа може корисно да послужи само ако је и цела соба осветљена.

УРЕЂАЈИ ЗА ОТКРИВАЊЕ НЕСТАЛИХ АВИОНА

Многи авиони који су услед квара били примичени да се спусте у неприступачним пределима нису никад пронађени, а њихове посаде изгубиле су живот, јер није било могућности да екипе за спасавање успоставе везу с њима.

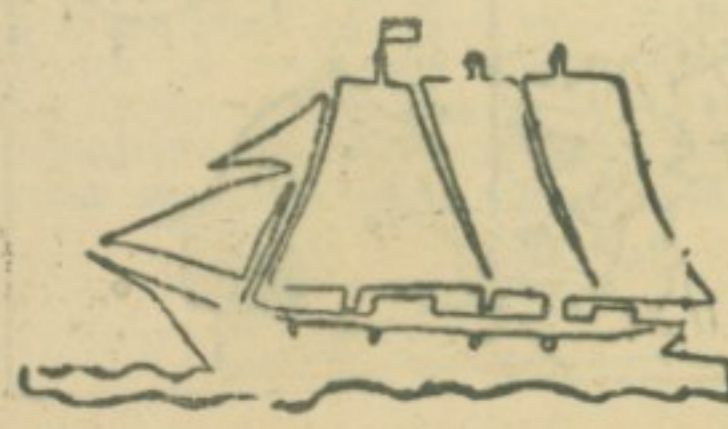
Недавно је израђен један електронски уређај који ће учинити да више не буде „нестални“ авион. Помоћу радио-сигнала он јавља тачно место где се авион спустио. Служба спасавања располаже специјалном

пријемном станицом, која на основу прилазног сигнала аутоматски обележава места где се несрећа догодила. Тако спасиоци одлазе одмах у том правцу, без досадашњег узалудног трагања.

Овај уређај ради потпуно аутоматски чим га пилот стави у покрет. Он бива избачен из авиона и спушта се помоћу падобрана. Када додирне земљу или морску површину, одмах његова антена почиње да шаље вести. Цео уређај налази се у једном цилиндру дугачком 60 сантиметара, са пречником од 13 сантиметара. Његов осетљиви механизам заштићен је од сваког удара и разарања и може да функционише на води или на суви 48 часова без престанка. Широка употреба овог уређаја биће могућна тек за две и по године.

ЗА НАШЕ ЦРТАЧЕ

Нацртајте овај једрењак у једном потезу!

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Колико је дугачка једна миља

Има једна мера за дужину која у разним земљама, и поред истог назива, не значи исто. То је миља. Енглеска миља до недавно није била исто што и америчка, а обе су се разликовале од морске миље. У прошлости је у том погледу било још много горе.

У Немачкој, на пример, миља је била шест пута дужа него у Енглеској, а у Италији је њена дужина била различита у свакој покрајини. „Мађарска миља је најдужа миља на свету, — жално се још 1632 године један шкотски путник. — Свака њихова је колико шест наших! Други мисле да је швајцарска миља била још дужа, док трећи сматрају да Шведска несумњиво држи рекорд: њена миља имала је 11.700 јарди (један јард = 91,44 см). Ако се зна да данашња енглеска миља нема више од 1760 јарди, може се схватити колика је то била разлика.

Како је дошло до толиког неслагања у дужини миље? Кад су Римљани освојили Западну Европу, они су у нове крајеве донели и своју меру за дужину — millia passuum (хиљаду корака). Покорени народи усвојили су овај назив, али су и даље задржали своје мере. Тако је везана за појам „чвора“, којим се мери брзина брода. За брод који прелази једну морску миљу на час каже се да има брзину од једног чвора. Једна морска миља има 6080 стопа или 1853,18 метара.

У Шкотској је миља имала 1976 јарди, а у Ирској 2240. У Северној Европи била је у важности нека древна германска мера за дужину, али су и њој, да би збрка била већа, дали назив „миља“. Странац је био у недоумници колико треба да путује од једног места до другог, јер није био у стању да памти све разлике у дужини миље.

Крајем шеснаестог века Енглези су се решили да рашчисте ситуацију бар код своје куће. Отада енглеска, а данас и америчка, миља има 1760 јарди, или 1609 метара.

Континенталне земље изабраше су бољи и једноставнији начин мерења. Ускоро после проналаска метричког система, европске земље почеле су да мере дужине у километрима и метрима. Било је то 1820 године. Међу прима нову меру увели су Белгија, Холандија и Луксембург, а за њиховим примером пошле су убрзо и друге земље. Англосаксонци су и даље задржали свој компликовани систем разних дужинских јединица: ничева, стопа, јарди, путева, голфова, лапаца и миља.

Међутим, у поморству су све земље задржале миљу. Она се разликује од „земаљске“ и тесно је везана за појам „чвора“, којим се мери брзина брода. За брод који прелази једну морску миљу на час каже се да има брзину од једног чвора. Једна морска миља има 6080 стопа или 1853,18 метара.

ПАДОБРАН ОД ХАРТИЈЕ

Лајф Гунар Тилен, један млад шведски радник, начинио је нову врсту падобрана, и то искључиво од хартије. Оваквим падобраним много су јевтинији од обичних, свилених, а употребљаваће се углавном за бацање хране и лекова из авиона на подручја погођена великим природним непогодама.

ВЕЗУВ ЋЕ ПОНОВО ПРОРАДИТИ?

Од 1944 године, кад је последњи пут изабацио лаву и уништио једно село у свом подножју, Везув је миран и чак се више и не пуши. Мештани су због тога забринути, јер је услед „питомости“ вулкана интересовање за овај крај опало и број туриста почео је да се смањује. Недавно је италијански научник обишао кратер вулкана и утврдио, на основу нагомиланавања необично великих количина паре, да ће ускоро почети нова велика ерупција Везува.

СУЗЕ — ЈАКО ДЕЗИНФЕКЦИОНО СРЕДСТВО

На први поглед изгледа да сузе немају никакав други задатак сем да спирају нечистоћу која случајно падне у око. Међутим, научним испитивањима утврђено је да се у једној јединој сузи налази толика количина једне нарочите супстанце која је сасвим довољна да дезинфекује неколико хектолитара воде, убијајући у њој све бактерије које би биле шкољиве за око. Слична супстанца пронађена је и у слзкожоки носа.

... у Камеруну живе слонов-кепеци, који нису виши од 87 сантиметара. Њихови зуби дугачки су свега двадесет сантиметара, али сваки од њих тежак је по три килограма.

... при обичном вођању, Сава доноси Дунав око 570 кубних метара воде у једној секунди.

... једним ушмрквањем слон може да узме у сурлу осам до десет литара воде.

... прва радња за трговину поштанским маркама отворена је у Брислу 1852 године, тј. дванаест година после штампања прве марке.

... пингвини пливају брже од ајкула и китова. Они прелазе десет метара у секунди.

... један грам прашине са ђубришта може да садржи више од милијарду микроба.

... већина мајмуна, као и људи, служи се углавном десном руком. Међутим, горила и шимпанза, иако су кедонски назвао је најсличнији човеку, један град Букефалија.

НОВЕ РАДИОАКТИВНЕ ХЕМИКАЛИЈЕ ПОМАЖУ ЛЕКАРИМА

Две нове радиоактивне хемикалије, „Адреналин“ и „Алоскан-211-14“, пронађене су недавно у једној хемиској лабораторији у Бостону. Оне се већ употребљавају приликом испитивања и контроле крви у случајевима високог крвног притиска и шеберне болести.

Принцип рада је овај: милионити део унне једне од ових хемикалија убризга се у крв. Материја циркулише и испушта бета-зраке. Нарочити осетљиви инструменти „хватају“ ове зраке, што даје лекарима потпун преглед крвног кретања.

АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ПОМОЋУ ТЕЛЕВИЗИЈЕ

Французи су први почели да употребљавају телевизију за подводна археолошка истраживања. Значајни резултати постигнути су приликом испитивања на броду „Калипсо“, близу острва Риу, код Марсеља, који је потонуо три века пре наше ере. На њему је нађено 2000 амфора, за које се мисли да потичу са грчког острва Делоса, као и доста друге грнчарије.

Помоћу телевизије, археолози су код острва Риу први пут имали прилику да „лично“ пошматрају потонули археолошки објект на коме се врше испитивања. Путем гласноговорника, они су руководили радом ронилаца, тако да су избегнуле грешке и оштећења, који

су досад били чести. Археолози су на телевизијском екрану пратили цео ток операције, као да се сами налазе под водом. Да би слике биле чисте и у случајевима кад се вода замути, ставља се пред објектив извесна количина бистре воде у повећем провидном суду.

Научници сматрају да ће нови начин подводних археолошких истраживања довести до значајних открића и до сазнања многих, до данас непознатих, историских података. Врше се припреме за телевизијско посматрање не само потонулих бродова, него и читавих несталих градова поред обала Средоземног Мора.

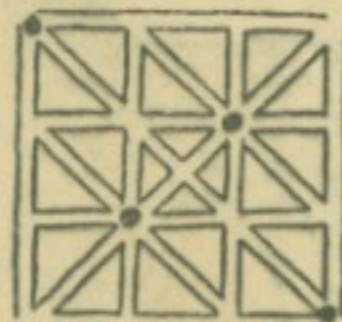
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ШКОТСКИ ПРОБЛЕМ

У једном градињу у Шкотској налазио се диван парк који општина, у интересу штеђења, није осветљавала. То је многим грађанима стварало непријатности.

Приликом једне седнице општинског већа, после дуго дискусије, већини одлуче да се у парку уведе осветљење. Један од већника предложи да се купе четири фењера, уверавајући присутне да ће то бити довољно за осветљавање

дну су четири црне тачке које претстављају фењере. На која би места требало

поставити те фењере па да цео парк, односно све алеје у њему, буде осветљен?

Пошто је то прилично тежак задатак, на слици под 2) дајемо вам решење.

ЗАГОНЕТКЕ

Кад се једном музичком изразу допише лична заменица, а на крају дода реч којом се означава обор, добија се једна планина у Црној Гори.

Кад се пушчаном метку дола једна дивља животиња, добије се једна варош у Србији.

НЕВЕРОВАТНО, АЛИ ИСТИНИТО

Разгледајте пажљиво прво највећу висину цилиндра, па онда његов обод од ивице до ивице у правој линији. Шта је веће? Ако бисте случајно били у не-

доумници, онда измерите све то лежиром. До каквог сте резултата дошли?

Водоравно: 1) град у Хрватској; 7) француско мушко име; 8) привремени логор; 10) страни мушко име; 12) први словенски кнез; 13) француски композитор; 15) оквир; 16) италијанска породица из 16 века, чувена по изradi добрих виолина; 18) ушница; 19) заменица; 20) име нашег савременог књижевника; 21) ков; 22) пристаниште у Израелу; 24) прилог; 25) француски спортски новинар; 26) име нашег књижевника; 27) узвик; 29) фламански сликар из 15 в.; 31) лична заменица; 32) свежа; 34) мера за површину; 35) грчко острво; 37) народно предање; 38) речна риба; 41) шумско дрво; 43) страни мушко име; 44) бижутерија; 46) немачки савремени књижевник; 47) главно дело К. Маркса.

Усправно: 1) природна појава за време кише; 2) једна од држава САД; 3) варошица у Србији; 4) наше острво; 5) татарско-хунско племе; 6) наша река; 7) поезија; 8) звезда луталица; 11) шаховски термин; 14) вулканска маса; 17) показна заменица; 19) животиња из породице жирафа; 21) један континент; 23) женско име; 24) ескадрон коњице у војсци Александра Великог; 27) канабе; 28) фиња ткалица; 30) аутор романа „Питадела“; 32) иницијали најпознатијег дубровачког песника; 33) пркос; 35) наука о моралу; 36) мирис; 38) држава у Азији; 40) летопис; 42) реза; 45) иницијали композитора „Мале Флорам“.

Grid for the word search puzzle with numbers 1-47.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Јама; 5) тврана; 7) kota; 8) Ака; 10) Авари; 12) он; 13) кама; 15) еп; 17) телад; 19) тек; 21) Лена; 22) Хаваји; 24) сара; 25) ата; 27) фраза; 28) ат; 30) Тана; 32) Руџер; Беошковић; 34) лимун; 36) аут; 38) лама; 39) горила; 41) пени.
Усправно: 1) Јатак; 2) Арара; 3) ма; 4) Ана; 5) тоз; 6) ако; 7) кадет; 8) влода; 11) имена; 14) алеја; 16) лекар; 18) Агита; 20) кара; 21) мез; 23) валал; 24) сфера; 26) Ат-ча; 28) ангелин; 31) амали; 33) Бу; 35) ука; 37) топ; 40) ре.

ПАЈА ПАТАК

РАЗГРАБИЊЕ ИХ К'О ВРУК БУРЕК!

А ЗАРАДИЋУ НА ЊИМА 100%!

РУЧНА ОГЛЕДАЛА 100 ДИН.

ХМ... ДВА ЧАСА СТОЈИМО И НИШТА НИСМО ПРОДАЛИ!

УЈКА ПАЈО, ОХЛАДИЋЕ ТИ СЕ БУРЕК!

РУЧНА ОГЛЕДАЛА 100 ДИН.

СЛУШАЈ! ИЗГЛЕДА ДА ОБИЧНА ОГЛЕДАЛА НЕ ИДУ. ЗАШТО НЕ ПШ... ПШ... ПШ...!

ИЗВРШНО, СИНКО! ТИ СИ ГЕНИЈЕ!

ГОТОВО!

СЈАЈНО, УЈКА ПАЈО! ПЛАНУЋЕ К'О АЛБА!

РУЧНА ОГЛЕДАЛА ИЗРАЂЕНА СПЕЦИЈАЛНО ЗА ЛЕВАКЕ! САМО 300 ДИН.

ДИВНА ИДЕЈА, А ИПАК НЕ ПАЛИ! МОЖДА СЕ СВЕТ СТИДИ ДА...

ХМ... ТОГА СЕ НИСАМ СЕТИО!

ПШ... ПШ... ВАЖИ!?

СИЛНО! ДОНЕСИ БОЈУ!

РАСПРОДАТО! ЈАДНИК, ОН И НЕ ЗНА ДА САМ ЈА ЛЕВАКИЊА!

ХМ... ПА И ЈА!

РУЧНА ОГЛЕДАЛА ИЗРАЂЕНА СПЕЦИЈАЛНО ЗА ЛЕВАКЕ! САМО 300 ДИН.

НАРОЧИТИ ПОПУСТ ЗА ДЕШЊАКЕ! САМО 100 Д.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЦОНИЈА, МОРНАРА ТОМА ТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГЛИНА

ДОК ЈЕ БРОД МИРНО ПЛОВИО ПРЕКО ТИХОГ ОКЕАНА НА ПУТУ ЗА КИНУ, ТОМ ЈЕ ЗАБАВЉАО ЦОНИЈА МОРНАРСКИМ ПРИЧАМА...

ЈЕ ЛИ, ТОМЕ, А ЗАШТО ЈЕ ДОБРИ ОКТОПАД ДОБИО ИМЕ УЖАСНОГ СТВОРА?

МОРАМ ДА ТИ ИСПРИЧАМ!

У ПРИСТАНИШТУ НЕВИДИШУ ЖИВЕО ЈЕ ДОБРИ ОКТОПАД СА ШЕСНАЕСТ КРАКОВА! ОН ЦЕЛОГ СВОЈ ЖИВОТА НИЈЕ НИЈЕДНУ РИБУ ОКУСИО...

КАДГОД СУ ЛАЏЕ УЛАЗИЛЕ У НЕВИДИШ, ДОБРИ ОКТОПАД ЈЕ ИЗЛАЗИО НА ПОВРШИНУ И ДАВАО МОРНАРИМА ДИВНЕ БИСЕРНЕ ШКОЉКЕ, А ОНИ ЊЕМУ МЕДА...

ЈЕДНОГА ДАНА ЈА САМ ХТЕО ДА СЕ НАШАЛИМ СА ДОБРИМ ОКТОПАДОМ И УМЕСТО МЕДА ДАО САМ МУ РАКИЈУ

ОКТОПАД ЈЕ ПОБЕСНЕО И ПОДИГАО СВОЈИХ ШЕСНАЕСТ КРАКОВА НА МЕНЕ... ОД ДОБРОГА ОКТОПАДА ПОСТАО ЈЕ УЖАСНИ СТВОР

ЈА ЗАМ СКОЧИО СА БРОДА У ВОДУ, А ОКТОПАД ЗА МНОМ... ЈА САМ СЕ ОКРЕНУО НА ЛЕВО, АЛИ ТАМО ЈЕ СТАЈАЛА ЈЕДНА АЈКУЛА ДУГА 20 МЕТАРА... ЗАГЊУРИО САМ СЕ НА ДЕСНО, А ТАМО ЈЕ РАЗЈАПИО ЧЕЉУСТИ ЈЕДАН КИТ.

ПОЧЕО САМ ДА СЕ ВРАЋАМ НА ПОВРШИНУ, А ТАМО ЈЕ СТАЈАО ОКТОПАД СА ШЕСНАЕСТ КРАКОВА...

И ШТА ЈЕ БИЛО РЕЦИ МИ БРЗО?

ПОЈЕЛА МЕ АЈКУЛА И МОЈЕ ТЕЛО ВИШЕ НИКАДА НИЈЕ НАЂЕНС

У ЛАЗИ СУ КРАТКЕ НОГЕ, А НАРОЧИТО У МОРНАРСКИМ ПРИЧАМА!